

КЛУБИ ТА ТВОРЧІ ОБ'ЄДНАННЯ БІБЛІОТЕК ЯК СПОСІБ ПРОВЕДЕННЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Кірсєва С.М., зав. сектором культурно- просвітницької роботи бібліотеки ХНТУСГ, викладач кафедри ЮНЕСКО

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка.

Психологи стверджують, що позитивні емоції – така ж необхідна для людини річ, як фізіологічні потреби чи відчуття безпеки. На жаль, сучасна реальність залишає позитивним емоціям надто мало місця. Натомість виснажує щоденними стресами, стикаючи людину сам на сам з життєвими випробуваннями. А щастя, як казав Аристотель, завжди на боці того, хто задоволений.

Простий рецепт “спасіння від потрясіння” пропонує відомий російський режисер О.Балабанов – знайти своїх і заспокоїтись. Бібліотека – саме таке місце для “своїх” – тих, хто не утратив смак до читання, хто відчуває потребу в неформальних контактах з однодумцями, творчій самореалізації та самоствердженні. Бібліотека допомагає їм знайтися і об'єднатися заради спільних культурних задоволень.[1]

Враховуючи, різноманітні аспекти: соціальні, психологічні, комунікаційні, культурологічні --- фахівці за видами та формами діяльності клубні угруповання поділяють на пізнавальні, перетворювальні, комунікаційні, ціннісно-орієнтаційні. Насправді, в клубній практиці різні види діяльності переплітаються, але переважають, як правило, один-два.

Клуби та об'єднання за інтересами явище не нове. Вони вже давно стали звичною складовою бібліотечного середовища, важливим інструментом пропаганди книги, популяризації бібліотеки у суспільстві. У професійних публікаціях широко висвітлюється досвід роботи

бібліотечних об'єднань. Наша бібліотека теж має деякі напрацювання, розробки, практичні пропозиції, щодо створення та успішного функціонування клубів та творчих об'єднань в університеті.

Останнім часом, пріоритетним напрямом роботи бібліотеки стає організація змістовного дозвілля студентів та співробітників. Зважаючи на бібліотечну специфіку, в нашому університеті створилися об'єднання любителів книги, шанувальників мистецтва, туризму, які вже декілька років працюють на базі нашої бібліотеки: це студентський літературно-музичний театр “Джерело,” краєзнавчо-туристичний клуб «Патріот» (в минулому «Дозвілля»), творче об'єднання «Сузір'я», читацький дозвіллевий клуб «Слово», духовно-естетична школа «Гармонія», клуб шанувальників художньої літератури.

Кожне угруповання цікаве і унікальне по-своєму. Тематику та провідну проблематику клубів визначають різноманітні групові інтереси різновікових читачів. І тому, як, правило, керівництво та відповідальність за клуб бере на себе бібліотека. Але у будь-якому випадку бібліотека чітко визначає для клубу його суспільно значущі цілі, враховуючі громадську, культурну, просвітницьку місію бібліотеки.

Співробітники нашої бібліотеки, які є керівниками клубів, за своїми людськими та професійними якостями, креативними здібностями цілком відповідають вимогам соціального лідерства і успішно справляються з керівництвом клубними угрупованнями. При додаткових навантаженнях ця роль має і багато принад. По-перше, вона гарантує особисте духовне та інтелектуальне зростання в товаристві неординарних людей, в постійному оновленні знань. По-друге, успішний клуб “працює” на імідж бібліотеки, підвищуючи її суспільний статус.

Але і бібліотека має “працювати” на творчі об'єднання та клуби. Їх тематика повинна відображатися і

в профілі комплектування фондів, і в інформаційно-бібліографічному забезпеченні потреб клубу (картотеки, бази даних, індивідуальне та групове інформування), і в наданні матеріально-технічних ресурсів бібліотеки для його повноцінного функціонування. В нашому університеті ректорат, дирекції інститутів, адміністрація бібліотеки підтримують інновації та ініціативи клубів, допомагаючи налагодити популяризацію та партнерські контакти, корисні соціальні зв'язки, в деякій мірі вирішити і матеріальні потреби.

Хотілося би, зупинитися на висвітленні деяких напрямків роботи клубних об'єднань нашої бібліотеки.

З вивчення кола дозвільних інтересів своїх читачів шляхом опитування, експрес-інтерв'ю і розпочинався шлях *краєзнавчо-туристичного клубу «Патріот»* (в минулому «Дозвілля») як творчої ідеї бібліотеки в 2004 році. Хоча подібна ініціатива виникла безпосередньо в колі активних користувачів, що мали певні захоплення і духовну спільність відповідно туристичних мандрівок. З одного боку, в університеті пустувала ніша щодо організації пізнавально-екскурсійних поїздок. З другого боку, змінилися потреби і уподобання особистостей до пізнавальної діяльності, в суспільстві з'явився стійкий інтерес до участі в подорожах, мандрівках, в цивілізованому відпочинку, здоровому способі життя та інших культурних заходах.

Отже, ідея створення клубу була обговорена з ініціативною групою зацікавлених читачів і закріпилась на установчих зборах прийняттям регламентуючого документу – «Положення про краєзнавчо-туристичний клуб». В ньому визначались такі основні моменти: цілі та завдання клубу, форми його роботи, регулярність засідань, умови членства, органи самоврядування (керівник, Рада, актив), структура (в 2010 році до клубу приєднався студентський краєзнавчий клуб «Сковородиновець»)

Вся туристсько-краєзнавча робота клубу «Патріот» ведеться в рамках загальноукраїнських проєктів: «Сім чудес України», «Сім природних чудес України», «Пізнай свою країну» та університетських проєктів «Сто чарівних куточків України, які варто відвідати», «Міста – герої України», «Історія міст та сіл України». Діяльність клубу складається з трьох основних видів роботи: вивчення літературних джерел, підготовка доповідей, рефератів, виготовлення програм подорожей, картосхем; організація та проведення самих екскурсій та подорожей; організація краєзнавчих вечорів, виставок, оглядів, переглядів літератури, випуск стінних газет, оформлення фотоальбомів.

Девізами клубу можна назвати викази видатного філософа Григорія Савича Сковороди та знаменитих людей: «Життя наше є мандрівка», «Світ не пізнаєш, не знаючи краю свого. А не знаючи – не полюбиш» і далі «Пізнай свій край, себе, свій рід, свій народ, свою землю – і ти побачиш свій шлях у житті». Від краєзнавства до краєлюбства розвивається зацікавленість особистості історичним минулим і сьогоденням своєї «малої» Батьківщини, її культурою, долями відомих людей. В сучасному сенсі туризм постає не тільки як активна форма відпочинку, але і як ефективний засіб підвищення освітнього і культурного рівня людини, прагнення побачити нове, порозміркувати над незрозумілим, досягти сильних емоційних вражень. Тобто туризм має важливе значення в житті людей і сучасних суспільств. Мандрівки – завжди відкриття, вихід за межі обридлої повсякденності, психологічне розвантаження.

Досвід роботи краєзнавчо-туристичного клубу «Патріот» цілком підтверджує цей висновок. Процес, початок якому було покладено в 2004 році виїздами на один день перетворився на організовані подорожі на далекі відстані, членами клубу стали більш 300 учасників. За

останній час зроблені захоплюючі мандрівки по дивовижним куточкам Західної України та Криму, Одещини та Чернігівщині, тільки за 2009-2010 навчальний рік були здійснені екскурсійні тури: «Сорочинський ярмарок»; «Чарівні куточки Поділля» (Винниця, Немирів, Тульчин, Могилів-Подільський, Летичів, Хмельницький); «Відродження національних традицій» (Дніпропетровськ – Петриківка); «Мальовнича Волинь» (Луцьк, с. Олика, Володимир - Волинський, с.Зимне, Берестечко, с. Колодяжне, Шацькі озера); «Історія великої танкової битви: до 65 – річчя Великої Перемоги» (Белгород – Прохорівка); планується тур «Золота підкова Черкащини». П'ятирічна історія клубу – результат тісної співпраці співробітників, студентів університету і, звичайно, бібліотекарів. Історія клубу збагачується і власним досвідом. В роботі краєзнавчого клубу є чимало цікавих знахідок. Це, наприклад, участь у проєктах “зеленого туризму” (була зустріч та спортивні змагання зі "справжніми" козаками м. Батурина); члени клубу відвідали найвідоміший осередок сільського зеленого туризму Чернігівщини «Соколиний хутір». Плануємо мандрівки старовинними вулицями, садибами, природними та історичними пам'ятками нашого міста, провести цикл віртуальних подорожей: “По мапі нашої області”, “Сім чудес Харківщини”. Сьогодні настає потреба перетворення клубу та набуття статусу громадської організації., щоб значно розширити проєктні перспективи клубу, наладити вдаль соціальне партнерство тощо.

Читацький дозвіллевий клуб «Слово» об'єднує молодіжну студентську аудиторію декількох інститутів нашого університету. Молодіжне середовище приваблюють емоційні контакти, встановлення дружніх стосунків, можливість саморозкриття. Тож і обирають вони для своїх засідань серйозні, глибокі напрямки:

екологія довкілля і душі, людяність і права жінки, вічне і духовне, красиве і корисне («Як слово твоє відгукнеться», «Чи варто дбати про чистоту мови в епоху Інтернету» тощо).

В практиці роботи клубу відвідування, потім обговорення в формі бесід та дискусій культурно-масових заходів міста та книжних новинок (Прем'єра книги Оксани Забужко «Музей забутих секретів» книги В. Хитрука «Сковорода – оракул духа»; вистав харківських театрів та студій: «Чорне молоко» , «Пленные духом» про Д.І.Менделєєва , «Комедія одеського розливу» та ін.).

Серед традиційних форм роботи читацького клубу «Слово» – зустрічі з письменниками, поетами (відбулися творчі вечори Алли Солодовникової, Лілії Собко, Степана Сапелюка, Ніни Супруненко та інших), літературні дебати та читацькі діалоги. Студенти, члени клубу, що з допомогою керівника клубу займаються літературною творчістю, беруть участь у конкурсах (обласний конкурс «Слобожанська весна» та ін.)

Цікавою інновацією є клубна знахідка : у «Міжнародний день музеїв» відбулося виїзне засідання клубу, де волонтерами-екскурсоводами працювали члени клубу.

За декілька років існування *творчого об'єднання «Сузір'я»* її члени пройшли серйозний шлях від перших несміливих спроб до серйозних професійних досягнень. Вершиною творчих досягнень стала участь у Всеукраїнському фестивалі художньої творчості серед колективів аграрних вищих навчальних закладів «Софіївські зорі». Учасники творчого об'єднання «Сузір'я» успішно пройшли два тури – обласний (с. Лозовеньки, Харківської області, Зооветеринарна академія) і регіональний (м. Луганськ, Луганський аграрний університет), вибороли право брати участь у

Всеукраїнському турі, який проходитиме у м. Умань у жовтні місяці 2010 року..

Діяльність духовно-естетичної школи «Гармонія» спрямована на популяризацію кращих творів друку з історії України, рідного краю, на подальше відродження духовних цінностей, відзначення, загальноукраїнських свят, ювілейних і пам'ятних дат.

Проходять різні за тематикою та форматом засідання: вечори-зустрічі, години спілкування, виставки народних умільців, літературно-музичні вечори, години народознавства, години доброти та милосердя.

Світ і життя легше зрозуміти через книгу”. З цим висловом знаменитого іспанського письменника Артуро Перес-Реверте погодиться кожен справжній бібліофіл.

Клуб шанувальників книги – склався з контингенту читачів, що цікавляться новинками книжного ринку, які бібліотека на жаль не має можливості придбати. Їхні літературні уподобання – від детективів до фентезі, від любовного роману до “вічно юної класики”.

Студентський літературно-музичний театр “Джерело” досить успішно працює з і студентською молоддю, де вона вчиться мистецтву діалогу, як найбільш природній і довершеній формі спілкування, опановує ораторські навички, накопичує власну скарбничку жестів, інтонацій, способів прояву почуттів. Багатий досвід роботи театру «Джерело» заслуговує окремого висвітлення матеріалу.

Клуб за інтересами, як і будь-який живий організм, розвивається згідно природних, логічно обумовлених процесів. Чим довше і цікавіше триватиме фаза продуктивної діяльності клубу з активною участю в ній всіх його членів – тим довший в нього буде вік. А керівники клубів повинні усвідомити свою відповідальність за тих, «кого вони приручили».[2]

Тому, вочевидь, клуб – це свого роду театр спілкування, де кожен учасник - “артист”, що розучує безліч соціальних ролей, а “драматургію” кожної ролі виписує і корегує саме життя. В будь-якому випадку, існування читацького об’єднання в бібліотеці – це корисний досвід людських відносин, професійних пошуків і досягнень. Ця школа навчає правилам суспільних комунікацій, формує навички адекватної поведінки у важких ситуаціях, сприяє зняттю стресів, подоланню сором’язливості та невпевненості у собі.

Використана література:

1. Єднання для спілкування: методично-бібліографічні матеріали / ОУНБ ім. В.Г. Короленка; підгот. А. Матюшенко, – Чернігів, 2008. – 24 с.
2. Горностаєва Л. Центр дозвілля – бібліокраїна /Л.Горностаєва //Бібліотечний. форум України.– 2007.–№1.–С.18-19.
3. Горох Т., Скворцова В. Не только краезнание, но и краелюбие / Т.Горох, В. Скворцова //Библиополе.– 2006.–№8.–С.54-57.
4. Домаренко Е.В. Культурно-досуговая деятельность библиотек : науч.-метод. пособие /Е.В.Домаренко.– М.:Либерея-Бибинформ,2006.–80с.– (Библиотекарь и время .–XXI век; вып. 44).
5. Захарина С.Е. Клубы по интересам – форма общения деловых людей / С.Е.Захарина //Библиотечное дело – XXI век: Науч.-практ. сб.– 2004.–Вып. 1 (7).–С. 168-173.
6. Іванова І.Ф. Читацькі об’єднання в публічних бібліотеках: особливості розвитку і діяльності [Електронний ресурс] / Ф.Іванова.– Режим доступу: [http://www.lib.ua-ru.net/inode /p-2/46022.html/](http://www.lib.ua-ru.net/inode/p-2/46022.html/)-Загол. з екрану.

7. Карзникова Л.Г. Клубная работа: чья это функция / Л.Г.Карзникова //Библиотека.–2002.–№ 2.–С.18-21.
8. Читацький клуб: його надбання і проблеми: з досвіду роботи читацьких клубів за інтересами у б-ках Миколаївської обл. / ДБ України, Миколаїв. обл. наук. б-ка ім. О. О. Гирьова, Миколаїв.філ. Київ. державного ін-ту культ.–К., 1992.–10с.